

INFORMAČNÝ MATERIÁL

č. 5/2017

LEGISLATÍVNE A INŠTITUCIONÁLNE ZABEZPEČENIE POSTAVENIA ZNEVÝHODNENÝCH OSÔB A MENŠINOVÝCH OSÔB

Vypracoval: JUDr. Eva Panenková, JUDr. Peter Vodráška, Oddelenie parlamentného výskumu a vzdelávania

Supervízor: RNDr. Katarína Kubišová, vedúca Oddelenia parlamentného výskumu a vzdelávania

Schválil: JUDr. Milan Hodás, PhD., riaditeľ Odboru Parlamentný inštitút K NR SR

Jún 2017

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady SR a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne, alebo odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Parlamentného inštitútu a autora.

Anotácia

Predkladaný informačný materiál uvádza právnu úpravu legislatívneho a inštitucionálneho zabezpečenia postavenia znevýhodnených osôb a menšinových osôb s dôrazom na funkciu mandáty, právomoci a operácie subjektov zaoberajúcich sa tvorbou predmetných politík.

Kľúčové slová

Ústava SR, legislatíva, medzinárodné záväzky, národné stratégie, postavenie znevýhodnených osôb, postavenie menšinových osôb, sociálne znevýhodnené prostredie, sociálne znevýhodňujúce prostredie, sociálna inklúzia, inštitucionálne garancie základných práv a slobôd

Obsah

1. Pojmológia znevýhodnených osôb a menšinových osôb na Slovensku	5
2. Právna úprava postavenia <i>znevýhodnených osôb</i>	6
2.1 Ústavná úprava postavenia <i>znevýhodnených osôb</i>	6
2.2 Zákonná úprava postavenia <i>znevýhodnených osôb</i>	6
2.3 Medzinárodné záväzky týkajúce sa postavenia <i>znevýhodnených osôb</i>	8
2.4 Akčné plány a stratégie týkajúce sa postavenia <i>znevýhodnených osôb</i>	9
3. Právna úprava postavenia <i>menšinových osôb</i>	11
3.1 Ústavná úprava postavenia <i>menšinových osôb</i>	11
3.2 Zákonná úprava postavenia <i>menšinových osôb</i>	13
3.3 Medzinárodné záväzky týkajúce sa postavenia <i>menšinových osôb</i>	17
3.4 Akčné plány a stratégie týkajúce sa postavenia <i>menšinových osôb</i>	17
4. Inštitucionálny aspekt a garancie <i>znevýhodnených osôb a menšinových osôb</i>	18
Použité zdroje	26

1. Pojmológia znevýhodnených osôb a menšinových osôb na Slovensku

Na existencii a obsahu právnej úpravy postavenia **znevýhodnených subjektov a menšinových subjektov** je možné vyhodnotiť význam, ktorý štát prisudzuje tejto problematike.

*

Pojem **znevýhodnených osôb** (zdravotný hendikep, socio-kultúrny hendikep a psycho-sociálny hendikep) je definovaný zväčša na základe charakteristík prostredia, v ktorom tieto osoby žijú.¹ Je dôležité rozlišovať medzi **sociálne znevýhodnenou osobou** a **sociálne znevýhodneným prostredím**, z ktorého znevýhodnená osoba pochádza. V snahe o zdôraznenie reparabilného znevýhodnenia sa už začína hovoriť o **sociálne znevýhodňujúcom prostredí**, čím sa zdôrazňuje prechodnosť tohto stavu v takomto prostredí.

Dôsledkom znevýhodnenia subjektu býva jeho marginalizácia až exklúzia od majority a ďalej od piatich základných zdrojov spoločnosti (vzdelania, zamestnania, bývania, sociálnej ochrany a zdravotnej starostlivosti), ktoré možno riešiť procesmi sociálnej inklúzie, ako začleňovania sa exkludovaných komunit do spoločnosti, ich aktívne zapájanie sa do sociálneho, ekonomického, politického a kultúrneho života.

*

Medzi **menšinové subjekty** na Slovensku radíme:

- **národnostnú menšinu** ako úradne uznanú etnickú menšinu,
- **etnickú menšinu**, obvykle vymedzenú jazykom a kultúrou,
- **náboženskú menšinu**, určená náboženským vyznaním,
- **jazykovú menšinu**, pokiaľ nie je zároveň aj menšinou etnickou.

Ročný výkaz o kultúre národnostných menšín pomenúva 13 národnostných menšín žijúcich na Slovensku, no zároveň nevylučuje ani príslušnosť občanov k inej národnostnej menšine.²

¹ § 2 odsek písm. p) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov „*dieťaťom zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia [sa rozumie] dieťa alebo žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj osobnosti. Ide o definovanie dieťaťa na základe charakteristík prostredia, v ktorom dieťa žije*“.

² <http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/6792.pdf>

2. Právna úprava postavenia znevýhodnených osôb

2.1 Ústavná úprava postavenia znevýhodnených osôb

DRUHÁ HLAVA
ZÁKLADNÉ PRÁVA A SLOBODY
Piaty oddiel
HOSPODÁRSKE, SOCIÁLNE A KULTÚRNE PRÁVA

Čl. 38

- (1) **Ženy, mladiství a osoby zdravotne postihnuté** majú právo na zvýšenú ochranu zdravia pri práci a osobitné pracovné podmienky.
- (2) Mladiství a osoby zdravotne postihnuté majú právo na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch a na pomoc pri príprave na povolanie.
- (3) Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

Čl. 39

- (1) **Občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živil'á.**
- (2) **Každý, kto je v hmotnej núdzi,** má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok.
- (3) Podrobnosti o právach podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.

Čl. 40

Každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.

Čl. 41

- (2) **Žene v tehotenstve** sa zaručuje osobitná starostlivosť, ochrana v pracovných vzťahoch a zodpovedajúce pracovné podmienky.
- (3) **Deti narodené v manželstve i mimo neho** majú rovnaké práva.

2.2 Zákonná úprava postavenia znevýhodnených osôb

- **Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)**
 - Slovenský antidiskriminačný zákon pozná diskrimináciu na základe deviatich dôvodov - pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k

národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Náš zákon teda ide nad rámec smerníc EÚ a poskytuje ochranu širšieho okruhu dôvodov. Zároveň sa v ňom uvádzajú dôvody ako „iné postavenie“ a „iné zmýšľanie“. Taxatívny výpočet obsiahnutý v prvej vete čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky sa *de facto* premieňa na demonštratívny, nakoľko dôvodom zákazu diskriminácie je aj „iné zmýšľanie“ a „iné postavenie“. Vďaka tomu je možné flexibilne reagovať na nové skutočnosti, ktoré by nebolo možné zákonodarcom vopred predvídať ako dôvod diskriminácie a antidiskriminačný zákon poskytuje ochranu širokému okruhu subjektov za splnenia ostatných podmienok diskriminácie.

- **Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce³**
 - Ženy a muži majú právo na rovnaké zaobchádzanie, ak ide o prístup k zamestnaniu, odmeňovanie a pracovný postup, odborné vzdelávanie a o pracovné podmienky. Tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám sa zabezpečujú pracovné podmienky, ktoré chránia ich biologický stav v súvislosti s tehotenstvom, narodením dieťaťa, starostlivosťou o dieťa po pôrode a ich osobitný vzťah s dieťaťom po jeho narodení. Ženám a mužom sa zabezpečujú pracovné podmienky, ktoré im umožňujú vykonávať spoločenskú funkciu pri výchove detí a pri starostlivosti o ne.⁴
 - Mladiství majú právo na prípravu na povolanie a zabezpečenie pracovných podmienok umožňujúcich rozvoj ich telesných a duševných schopností.⁵

- **Zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁶**
 - Komisár pre deti sa podieľa na ochrane práv detí podporou a presadzovaním práv priznaných dieťaťu medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.⁷
 - Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím sa podieľa na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím podporou a presadzovaním práv priznaných osobe so zdravotným postihnutím medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.⁸

³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/311/20170601>

⁴ Čl.6 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

⁵ Čl.7 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce.

⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/176/20170101>

⁷ § 2 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸ § 8 ods. 1 zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- **Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
 - Cieľom úpravy právnych vzťahov uvedených v tomto zákone je podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti za podmienok a v oblastiach ustanovených týmto zákonom.⁹
- **Zákon č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci)**
 - Štátnu pomoc možno poskytnúť za podmienok ustanovených v zákone okrem iného aj pre znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím.¹⁰
- **Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
 - § 8 predmetného zákona definuje „Znevýhodneného uchádzača o zamestnanie“.
- **Zákon č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky¹¹**
 - Ministerstvo môže v príslušnom rozpočtovom roku poskytnúť dotáciu zo štátneho rozpočtu na účely kultúrnej aktivity osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.¹²

2.3 Medzinárodné záväzky týkajúce sa postavenia znevýhodnených osôb

- **Európska sociálna charta¹³**
- **Revidovaná Európska sociálna charta¹⁴**
- **Dodatkový protokol k Európskej sociálnej charte¹⁵**

⁹ § 1 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁰ § 3 ods. 2 písm. g) zákona č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

¹¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/434/20160701>

¹² § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

¹³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/329/19981103>

¹⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/273/20090710>

- *Európsky pakt pre rodovú rovnosť*¹⁶
- *Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*¹⁷
- *Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*¹⁸
- *Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*¹⁹
- *Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*²⁰
- *Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím*²¹
- *Opčný protokol k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím*²²
- *Dohovor o právach dieťaťa*²³
- *Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch*²⁴
- *Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii*²⁵
- *Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení*²⁶

2.4 Akčné plány a stratégie týkajúce sa postavenia znevýhodnených osôb

- *Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike*²⁷

¹⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/330/19981103>

¹⁶ <http://www.gender.gov.sk/dokumenty/europska-komisia/europsky-pakt-pre-rodovu-rovnost-2011-2020/europsky-pakt-pre-rodovu-rovnost-plne-znenie/>

¹⁷ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1987/62/19870701>

<http://www.gender.gov.sk/dokumenty/dokumenty-osn/cedaw/>

¹⁸ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/343/20010905>

<http://www.gender.gov.sk/dokumenty/dokumenty-osn/cedaw/>

¹⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1976/120/19761013>

²⁰ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2013/68/20130329>

²¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/317/20100710>

²² <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/318/20100710>

²³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/104/20021118>

²⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/256/20090627>

²⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/424/20040724>

²⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2014/91/20140411>

(5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v SR)

- *Priorita V. – Systémové opatrenia pre predchádzanie a odstraňovanie prekážok dosahovania skutočnej rovnoprávnosti a dôstojného života pre všetky skupiny obyvateľstva*

ÚLOHA č. V.1.: Posilnenie implementácie existujúcich programových dokumentov pre zraniteľné a marginalizované skupiny a jednotlivcov a tvorba nových programových dokumentov

Rámec úlohy č. V.1.:

Účinná implementácia občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych, kultúrnych práv a slobôd súvisí s dôsledným odstraňovaním rozporu medzi legislatívou a praxou pri uplatňovaní horizontálnej priority rodovej rovnosti, rovnosti príležitostí, práv menšín a všetkých zraniteľných skupín obyvateľstva: žien, detí a mládeže, ľudí so zdravotným postihnutím, ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, ľudí z rómskych komunít, národnostných menšín, LGBTI osôb, senioriek a seniorov, migrantiek a migrantov, cudzinek a cudzincov, so zvláštnym zreteľom na viacnásobne znevýhodnené skupiny a jednotlivcov. Nevyhnutné je podporovať prehlbovanie uplatňovania hľadísk rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí na všetkých úrovniach osobného, rodinného, pracovného a spoločenského života.

- *Celoštátna stratégia rodovej rovnosti v Slovenskej republike na roky 2014 – 2019*²⁸
- *Akčný plán rodovej rovnosti v Slovenskej republike na roky 2014 – 2019*²⁹
- *Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020*³⁰
- *Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017*³¹
- *Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020*³²
- *Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020*³³

²⁷https://lt.justice.gov.sk/Attachment/4_Vlastn%C3%BD%20materi%C3%A1l_docx.pdf?instEID=52&attEID=66908&docEID=371615&matEID=7384&langEID=1&tStamp=20140606182118567

²⁸ <http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2015/05/Strategia-RR.pdf>

²⁹ http://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2014/11/Akcny-plan-RR_final.pdf

³⁰ <https://www.employment.gov.sk/files/rodina-soc-pomoc/soc-sluzby/narodny-akcny-plan-prechodu-z-institucionalnej-komunitnu-starostlivost-syste-m-socialnych-sluzieb-roky-2016-2020.pdf>

³¹ <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/poradne-organy/ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost-sr/vybor-deti-mladez/narodny-akcny-plan-pre-deti-na-roky-2013-2017.pdf>

³² <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/narodny-program-rozvoja-zivotnych-podmienok-osob-so-zdravotnym-postihnutim-roky-2014-2020.pdf>

- *Strategický rámec starostlivosti o zdravie pre roky 2014 - 2030*³⁴
- *Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020*³⁵

3. Právna úprava postavenia menšinových osôb

3.1 Ústavná úprava postavenia menšinových osôb

ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: PREAMBULA

My, národ slovenský,
 ...vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie,
 spoločne s **príslušníkmi národnostných menšín a etnických skupín** žijúcich na území Slovenskej republiky,
 ...uznášame sa prostredníctvom svojich zástupcov na tejto ústave:

PRVÁ HLAVA Prvý oddiel ZÁKLADNÉ USTANOVENIA Čl. 6

(2) Používanie iných jazykov než štátneho jazyka v úradnom styku ustanoví zákon.

DRUHÁ HLAVA ZÁKLADNÉ PRÁVA A SLOBODY Prvý oddiel VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Čl. 12

(2) **Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej**

³³<https://www.employment.gov.sk/files/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/narodny-program-aktivneho-starnutia-roky-2014-2020.pdf>

³⁴ <http://www.health.gov.sk/?strategia-v-zdravotnictve>

³⁵ <https://www.employment.gov.sk/files/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/navrh-strategie-statnej-politiky-vo-vztahu-k-mladezi-roky-2014-2020.pdf>

skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

(3) **Každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti.** Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodňovaniu.

Štvrtý oddiel

PRÁVA NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN A ETNICKÝCH SKUPÍN

Čl. 33

Príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu.

Čl. 34

(1) **Občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje** všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie. Podrobnosti ustanoví zákon.

(2) **Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanoveným zákonom zaručuje** okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj

a) právo na vzdelanie v ich jazyku,

b) právo používať ich jazyk v úradnom styku,

c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.

(3) **Výkon práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám zaručených v tejto ústave nesmie viesť k ohrozeniu zvrchovanosti a územnej celistvosti Slovenskej republiky a k diskriminácii jej ostatného obyvateľstva.**

ŠIESTA HLAVA

VÝKONNÁ MOC

Prvý oddiel

PREZIDENT SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Čl.104

(1) Prezident skladá pred Národnou radou Slovenskej republiky do rúk predsedu Ústavného súdu Slovenskej republiky tento sľub: "Sľubujem na svoju česť a svedomie vernosť Slovenskej republike. Budem dbať o blaho slovenského národa, **národnostných menšín a etnických skupín** žijúcich v Slovenskej republike. Svoje povinnosti budem vykonávať v záujme občanov a zachovávať i obhajovať ústavu a ostatné zákony."

3.2 Zákonná úprava postavenia menšinových osôb

- **Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)**
 - Slovenský antidiskriminačný zákon pozná diskrimináciu na základe deviatich dôvodov - pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia. Náš zákon teda ide nad rámec smerníc EÚ a poskytuje ochranu širšieho okruhu dôvodov. Zároveň sa v ňom uvádzajú dôvody ako „iné postavenia“ a „iné zmýšľanie“. Taxatívny výpočet obsiahnutý v prvej vete čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky sa *de facto* premieňa na demonštratívny, nakoľko dôvodom zákazu diskriminácie je aj „iné zmýšľanie“ a „iné postavenie“. Vďaka tomu je možné flexibilne reagovať na nové skutočnosti, ktoré by nebolo možné zákonodarcom vopred predvídať ako dôvod diskriminácie a antidiskriminačný zákon poskytuje ochranu širokému okruhu subjektov za splnenia ostatných podmienok diskriminácie.
- **Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov³⁶**
 - „Národná rada Slovenskej republiky, vychádzajúc z Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodných dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná, rešpektujúc ochranu a rozvoj základných práv a slobôd občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, prihliadajúc na doteraz existujúce platné zákony upravujúce používanie jazykov národnostných menšín, uznávajúc a oceňujúc význam materinských jazykov občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, ako prejav kultúrneho bohatstva štátu, majúc na zreteli vytvorenie demokratickej, tolerantnej a prosperujúcej spoločnosti v podmienkach integrujúceho sa Európskeho spoločenstva, uvedomujúc si, že slovenský jazyk je štátnym jazykom Slovenskej republiky a je žiadateľné ustanoviť používanie jazykov občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, uzniesla sa na tomto zákone.“
 - Ak občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine a majú trvalý pobyt v danej obci, tvoria podľa dvoch po sebe nasledujúcich sčítaniach obyvateľov v obci najmenej 15 % obyvateľov, majú právo v tejto obci používať v úradnom styku jazyk menšiny. V takýchto

³⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1999/184/20121001>

obciach sa popri názve obce v štátnom jazyku uvádza aj označenie obce v jazyku menšiny, a to na dopravných značkách označujúcich začiatok obce a koniec obce, budovách orgánov verejnej správy alebo rozhodnutiach vydaných v jazyku menšiny, ak je takéto označenie uvedené v nariadení vlády. Ktoré určuje zoznam takýchto obcí, ako aj zoznam označení týchto obcí.³⁷

- Všetky cirkvi pôsobiace na jazykovo zmiešanom území zabezpečujú pre príslušníkov národnostných menšín pravidelné bohoslužby v ich materinskom jazyku.³⁸
- Občania Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, majú právo rozširovať a prijímať informácie v jazyku menšiny prostredníctvom Rozhlasu a televízie Slovenska.³⁹

• **Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov⁴⁰**

- Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených týmto zákonom. Súčasťou výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom, ako je štátny jazyk, je aj povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu vyučovania potrebného na jeho osvojenie.⁴¹
- Pre deti a žiakov občanov patriacim k národnostným menšinám sa výchova a vzdelávanie zaručuje
 - a) v školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny,
 - b) v školách a v triedach, v ktorých je jedným z vyučovacích predmetov jazyk národnostnej menšiny a vyučovacím jazykom ostatných vyučovacích predmetov je štátny jazyk; v týchto školách a v triedach sa môžu niektoré predmety vyučovať v jazyku národnostnej menšiny, najmä výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova,
 - c) v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.⁴²

³⁷ § 2 ods. 1 a 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

³⁸ § 3 ods. 4 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

³⁹ § 5b zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

⁴⁰ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20160901>

⁴¹ § 12 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴² § 12 ods. 5 zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

- **Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
 - Škola, kde sa výchovno–vzdelávací proces uskutočňuje v triedach v slovenskom jazyku a súčasne v jazyku národnostných menšín, má vo svojom názve druh a typ školy uvedený v slovenskom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.⁴³
 - Škola, kde sa výchovno–vzdelávací proces uskutočňuje iba v jazyku národnostných menšín, má v názve uvedený aj vyučovací jazyk školy a druh a typ školy sa uvádza v slovenskom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny. Sídlo školy sa uvádza v slovenskom jazyku; ak je sídlom školy obec, v ktorej príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, uvedie sa sídlo aj v jazyku národnostnej menšiny.⁴⁴

- **Zákon č. 465/2003 Z.z. o zriadení Univerzity J. Selyeho v Komárne a o doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.**⁴⁵
 - Zákonom č. 465/2003 Z. z. bola aj pre príslušníkov maďarskej národnostnej menšiny zriadená Univerzita J. Selyeho v Komárne.

- **Zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov**⁴⁶
 - Fond vykonáva tieto činnosti:
 - a) poskytuje finančné prostriedky na podporu kultúrnych a vedeckých aktivít v súlade s účelmi zákona s cieľom
 1. vzniku takýchto aktivít a
 2. šírenia a prezentácie výsledkov takýchto aktivít v Slovenskej republike a v zahraničí,
 - b) monitoruje podporené projekty,
 - c) vedie evidenciu
 1. žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov (ďalej len "žiadost"),
 2. žiadateľov o poskytnutie finančných prostriedkov (ďalej len "žiadateľ") a
 3. prijímateľov finančných prostriedkov (ďalej len "prijímateľ"),

⁴³ § 21 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴⁴ § 21 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁴⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2003/465/20040101>

⁴⁶ Tento zákon nadobúda účinnosť 1. júla 2017 okrem čl. II, III a bodov 6, 13 a 19 čl. V, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2018.

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/138/20170701>

- d) spolupracuje s orgánmi štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy, verejnoprávnymi inštitúciami a inými osobami v záujme vytvárania priaznivých podmienok na rozvoj aktivít podľa písmena a),
- e) spolupracuje s partnerskými organizáciami v zahraničí,
- f) kontroluje plnenie zmluvných záväzkov a vymáha pohľadávky vyplývajúce zo zmlúv uzatvorených s prijímateľmi.

- **Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení⁴⁷**
 - Označenie ulíc a iných verejných priestranstiev v jazyku národnostnej menšiny upravuje osobitný zákon.⁴⁸
- **Zákon NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky⁴⁹**
 - Ak tento zákon neustanovuje inak, na používanie jazykov národnostných menšín a etnických skupín sa vzťahujú osobitné predpisy.⁵⁰
- **Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok)⁵¹**
 - Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, a ktorý má právo používať jazyk národnostnej menšiny podľa osobitného predpisu, má právo v obciach vymedzených osobitným predpisom konať pred správnym orgánom v jazyku národnostnej menšiny. Správne orgány podľa prvej vety sú povinné mu zabezpečiť rovnaké možnosti na uplatnenie jeho práv.⁵²
- **Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení zákona č. 87/2017 Z. z.⁵³**
 - Každý má právo konať pred súdom v materinskom jazyku alebo v jazyku, ktorému rozumie. Súd je povinný stranám zabezpečiť rovnaké možnosti uplatnenia ich práv. S prihliadnutím na povahu a okolnosti veci príberie súd tlmočníka. Trovy spojené s tým, že strana koná v materinskom jazyku alebo v jazyku, ktorému rozumie, znáša štát.⁵⁴
 - Všeobecne v súdnictve Slovenskej republiky platí, že (t. j. v občiansko-súdnom konaní, správnom konaní, trestnom konaní a konaní pred ústavným súdom) príslušníci národnostných menšín majú právo vystupovať pred súdom vo svojom materinskom jazyku aj vtedy, ak rozumejú štátnemu jazyku. Výdavky spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.

⁴⁷ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/20161101>

⁴⁸ § 2b ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.

⁴⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/270/20160701>

⁵⁰ § 1 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení.

⁵¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1967/71/20160701>

⁵² § 3 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

⁵³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/160/20170501>

⁵⁴ § 155 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení zákona č. 87/2017 Z. z.

- **Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov**⁵⁵
 - Ministerstvo zdravotníctva ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom
 - b) vzory informovaného súhlasu podľa písmena a) v štátnom jazyku a v jazykoch národnostných menšín.⁵⁶
- **Zákon č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej**
 - Medzi úlohy zverené Matici slovenskej štátom patrí okrem iného posilňovať vzťahy kultúr občanov hlásiacich sa k národnostným menšinám a etnickým skupinám na území Slovenskej republiky so slovenskou národnou kultúrou.⁵⁷

3.3 Medzinárodné záväzky týkajúce sa postavenia menšinových osôb

- **Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov**⁵⁸
- **Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín (1995)**⁵⁹
- **Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie**⁶⁰

3.4 Akčné plány a stratégie týkajúce sa postavenia menšinových osôb

- **Celoštátna stratégia ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike**⁶¹

(5. Rámce priorit a úloh v oblasti podpory a ochrany ľudských práv v SR)

- **Priorita VI. – Prijímanie systematických a komplexných opatrení voči všetkým formám intolerancie**
ÚLOHA č.VI.1.: Prijímanie systematických a komplexných opatrení zameraných na prevenciu a elimináciu všetkých foriem intolerancie
Rámec úlohy č.VI.1.:

⁵⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/576/20170429>

⁵⁶ § 40 ods. 6 písm. b) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁵⁷ § 2 ods. 1 písm. g) zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej.

⁵⁸ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/588/20011229>

⁵⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/160/19980604>

⁶⁰ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1974/95/19741018>

⁶¹ https://lt.justice.gov.sk/Attachment/4_Vlastn%C3%BD%20materi%C3%A1l_docx.pdf?instEID=52&attEID=66908&docEID=371615&matEID=7384&langEID=1&tStamp=20140606182118567

Slovenská republika ako štát, ktorého obyvateľstvo vykazuje vysokú mieru rozmanitosti národnostného a etnického zloženia, sa plne hlási k princípom univerzálnosti základných ľudských práv, nediskriminácie a rovnosti pre všetkých ľudí bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Od vzniku samostatnej SR sa objavujú snahy o eskaláciu napätia medzi rôznymi skupinami obyvateľstva. Prejavujú sa vo forme stereotypného zobrazovania menšín, diskriminácie, nenávisťných vyjadrení, násilných trestných činov a trestných činov motivovaných šovinizmom, rasizmom, xenofóbiou, anticiganizmom, antisemitizmom, islamofóbiou, homofóbiou, vrátane transfóbie a obdobnými formami intolerancie. Tieto aktivity v dlhodobom horizonte predstavujú reálne nebezpečenstvo pre pokojné spolužitie rôznych skupín obyvateľstva a stabilitu spoločnosti ako takej. Preto je potrebné realizovať systematické a komplexné opatrenia zamerané na predchádzanie a elimináciu všetkých foriem intolerancie.

- *Východiskový materiál k časti Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike týkajúcej sa práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám*⁶²
- *Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2016 – 2020*⁶³
- *Aktualizované akčné plány stratégie Slovenskej republiky pre integráciu rómov do roku 2020 na roky 2016 - 2018*⁶⁴
- *Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020*⁶⁵

4. Inštitucionálny aspekt a garancie znevýhodnených osôb a menšinových osôb

Výbor NR SR pre ľudské práva a národnosti Národnej rady Slovenskej republiky

Základnou úlohou výboru je posudzovať návrhy zákonov predložených oprávnenými subjektmi z pohľadu dodržiavania a podpory ľudských práv, práv príslušníkov národnostných menšín, ostatných zraniteľných skupín, ochrany osobných údajov, rovnoprávnosti žien a

⁶² http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/4807_vychodiskovy-material-k-casti-strategie-k-pravam-narodnostnych-mensin.pdf

⁶³ http://www.narodnostnemensiny.gov.sk/data/files/6765_akcny-plan-ochrany-prav-osob-patriacich-k-narodnostnym-mensinam-a-etnickym-skupinam-na-roky-2016-%E2%80%93-2020.pdf

⁶⁴ <http://www.minv.sk/?romske-komunity-uvod>

⁶⁵ <http://www.minv.sk/?romske-komunity-uvod>

mužov s dôrazom na princíp zákazu diskriminácie. Výbor venuje osobitnú pozornosť zákonom, ktoré upravujú činnosť nezávislých ľudsko-právnych inštitúcií (verejný ochranca práv, komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Úrad na ochranu osobných údajov, Ústav pamäti národa); ako gestorský výbor prerokúva správy predkladané týmito inštitúciami národnej rade. Pri vykonávaní svojej kontrolnej činnosti výbor spolupracuje aj s relevantnými mimovládnyimi organizáciami, ako aj so splnomocnencom vlády pre rómske komunity, resp. so splnomocnencom vlády pre národnostné menšiny.

Výbor sleduje plnenie niektorých vládnych programov, ako napr. *Celoštátnu stratégiu ochrany a podpory ľudských práv, Stratégiu SR pre integráciu Rómov do r. 2020, Národný akčný plán na elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014 – 2019*. Prerokúva súhrnnú správu o stave rodovej rovnosti za príslušný kalendárny rok. Pripravuje voľby predsedu Úradu na ochranu osobných údajov, verejného ochranca práv, predsedu a členov Správnej rady Ústavu pamäti národa, členov Dozornej rady Ústavu pamäti národa, voľby komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Na základe podnetov členov výboru a verejnosti výbor môže rokovať o aktuálnych spoločenských problémoch, ak sa domnieva, že boli porušené, resp. hrozí porušovanie ľudských práv konkrétnej skupiny osôb.

Splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity (Ábel Ravasz; pri Ministerstve vnútra SR)

Do jeho pôsobnosti patrí príprava, zadávanie, koordinácia, monitoring a vyhodnocovanie programov zameraných na zlepšenie postavenia príslušníkov rómskych komunít v spoločnosti s dôrazom na:

- zvyšovanie vzdelanostnej úrovne, prístup ku vzdelaniu a k príprave na povolanie;
- zlepšenie životných podmienok v obciach s rómskymi osadami;
- zvyšovanie právneho vedomia;
- zvyšovanie aktívnej účasti Rómov na verejnom živote a správe vecí verejných;
- využívanie ľudského a pracovného potenciálu;
- vedecké skúmanie problematiky rómskych komunít;
- aktívnu účasť na medzinárodných projektoch zameraných na zlepšenie života rómskych komunít;
- plnenie úloh vyplývajúcich z revidovaného národného akčného plánu *Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 na roky 2011 – 2015*;
- plnenie úloh vyplývajúcich zo stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020;
- plnenie úloh vyplývajúcich z realizácie pomoci poskytovanej Európskou úniou v rámci politiky súdržnosti;
- zamestnanosť, zamestnateľnosť a začleňovanie na pracovný trh;

- zlepšenie bývania a zdravotnej starostlivosti;
- zvyšovanie bezpečnosti a verejného poriadku.

Splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny (László Bukovszky; pri Úrade vlády SR)

Do jeho pôsobnosti patrí:

- plniť úlohy v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín a realizovať systémové opatrenia na zlepšenie postavenia národnostných menšín;
- dbať o presadzovanie a dodržiavanie vnútroštátnych a medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín;
- pripravovať, navrhovať a realizovať v spolupráci s Úradom vlády Slovenskej republiky, ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy strednodobé a dlhodobé opatrenia v oblasti zachovania, rozvoja a podpory práv príslušníkov národnostných menšín;
- podporovať zachovanie, vyjadrenie, ochranu a rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín;
- podporovať participáciu príslušníkov národnostných menšín na riešení vecí verejných;
- dbať o skvalitnenie výchovy a vzdelávania príslušníkov národnostných menšín.

Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť

-predstavuje stály odborný, poradný, koordinačný a konzultatívny orgán vlády Slovenskej republiky v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd, politických a občianskych práv, práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, práv na ochranu životného prostredia a kultúrneho dedičstva, v oblasti práv dieťaťa a presadzovania najlepšieho záujmu dieťaťa, v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím a práv seniorov, práv gejev, lesbičiek, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb, pri presadzovaní zásady rovnakého zaobchádzania, rovnosti príležitostí a rodovej rovnosti;

- zaujíma stanoviská k vnútroštátnemu plneniu medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v oblasti ochrany ľudských práv, predovšetkým záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohôd vrátane súvisiacich opčných protokolov ratifikovaných Slovenskou republikou a zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorých je Slovenská republika zmluvnou stranou.

V rámci rady pôsobia výbory (ako stále odborné orgány rady, ktoré zriaďuje vláda svojim uznesením), a to:

- Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny,
- Výbor pre osoby so zdravotným postihnutím,
- Výbor pre rodovú rovnosť,
- Výbor pre deti a mládež,
- Výbor pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania,
- Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných

foriem intolerancie.

g) Výbor pre práva lesieb, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb. Výbory môžu v oblasti svojej vecnej pôsobnosti prijímať zásadné stanoviská formou uznesení, ktoré sú pre radu záväzné. Zásadné stanoviská výborov adresované vláde predkladá rada na rokovanie vlády.

Výbory najmä:

- a) predkladajú rade podnety na zvýšenie úrovne podpory, ochrany a dodržiavania ľudských práv,
- b) spolupracujú s príslušnými rezortmi na vypracovávaní návrhov správ pre kontrolné mechanizmy medzinárodných zmlúv o ľudských právach,
- c) na základe uznesenia rady alebo z vlastnej iniciatívy spracúvajú pre radu návrhy čiastkových a systémových opatrení pre zlepšenie dodržiavania stavu ľudských práv v Slovenskej republike,
- d) na zasadnutia rady spracúvajú návrhy stanovísk a uznesení k návrhom zákonov, všeobecne záväzných a interných právnych predpisov, ako aj vládnych, rezortných a ďalších opatrení nelegislatívnej povahy, ktoré môžu mať dosahy na ochranu alebo dodržiavanie ľudských práv alebo súvisia s rozvojom občianskej spoločnosti,
- e) v oblasti ľudských práv spolupracujú s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy, obcami, vyššími územnými celkami, orgánmi miestnej štátnej správy, mimovládnyimi neziskovými organizáciami, vedeckými pracoviskami a akademickými inštitúciami.

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky

- podľa § 13 ods. 9 ***zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy*** zabezpečuje tvorbu a uskutočňovanie štátnej politiky a koordináciu plnenia úloh v oblasti ľudských práv;

- podľa ***zákona č. 302/2016 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 545/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky a o zmene a doplnení zákona č. 617/2007 Z.z. o oficiálnej rozvojovej pomoci a o doplnení zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 287/2012 Z.z.*** poskytuje dotáciu z rozpočtovej kapitoly ministerstva na:

- posilnenie efektívnosti vymáhateľnosti ľudských práv a slobôd,
- podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania,
- podporu výchovy a vzdelávania detí a mládeže,
- podporu spolupráce a partnerstva organizácií a inštitúcií vykonávajúcich činnosť v oblasti ľudských práv a slobôd,
- zaobstaranie publikácií, učebných materiálov a pomôcok v oblasti ľudských práv a slobôd,

- výdavky neziskových organizácií a inštitúcií vykonávajúcich činnosť v oblasti ľudských práv a slobôd a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie,
- podporu kultúrnych aktivít a spoločensko-vedných aktivít v oblasti ľudských práv a slobôd a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie,
- zlepšenie kvality života znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

-podľa § 18 ***zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy*** je ústredným orgánom štátnej správy pre podporu kultúry národnostných menšín;

- podľa ***zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky*** ministerstvo môže v príslušnom rozpočtovom roku poskytnúť dotáciu zo štátneho rozpočtu na kultúrnu aktivitu osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

-podľa § 15 ***zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy*** je ústredným orgánom štátnej správy na podporu sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti, sociálnoprávnu ochranu detí, rodovú rovnosť a rovnosť príležitostí a koordináciu štátnej politiky v danej oblasti;

-podľa ***zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky*** môže ministerstvo poskytnúť za podmienok stanovených v zákone dotáciu na:

- podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením (úhrada školských potrieb potrebných na prípravu na vzdelávanie a vzdelávanie v materskej škole alebo na prípravu na vyučovanie a na vyučovanie v základnej škole na každé dieťa, ktoré navštevuje prípravnú triedu materskej školy alebo základnú školu);

- podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením (zabezpečenie obeda a iného jedla v materskej škole a v základnej škole);

- podporu rodovej rovnosti možno poskytnúť na aktivity alebo činnosti zamerané na dosiahnutie rodovej rovnosti a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na základe pohlavia alebo rodu, a to na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť.

Verejný ochranca práv

sa podľa ***zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov*** podieľa ako nezávislý orgán podieľa na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu.

Verejný ochranca práv skladá do rúk predsedu národnej rady tento sľub: "Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky, ústavné zákony, zákony a medzinárodné zmluvy vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, že sa budem podieľať na ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy a že základné práva a slobody budem chrániť v súlade s princípmi demokratického a právneho štátu."

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu. Fyzické osoby môžu v styku s verejným ochrancom práv používať svoj materinský jazyk. Trovy tlmočného znáša štát.

Verejný ochranca práv predkladá národnej rade každý rok v prvom štvrtroku správu o činnosti, v ktorej uvedie svoje poznatky o dodržiavaní základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb orgánmi verejnej správy a jeho návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov. Verejný ochranca práv správu o činnosti zverejní prostredníctvom internetu a dá k dispozícii na zverejnenie do periodickej tlače a prípadne aj prostredníctvom ostatných informačných prostriedkov.

Komisár pre deti

sa podľa ***zákona č.176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov***

- podieľa sa na ochrane práv detí podporou a presadzovaním práv priznaných dieťaťu medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná (každý má právo obrátiť sa na komisára pre deti vo veci porušovania práv dieťaťa alebo ohrozovania práv dieťaťa a tiež dieťa má právo obrátiť sa na komisára pre deti priamo alebo prostredníctvom inej osoby aj bez vedomia rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov);

- posudzuje na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv dieťaťa;

- monitoruje dodržiavanie práv dieťaťa najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná;

- presadzuje záujmy detí v spoločnosti, spolupracuje s deťmi priamo alebo prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv detí, konzultuje s deťmi veci, ktoré sa ich týkajú, skúma názory detí a podporuje ich záujem o verejné otázky;

- podporuje zvyšovanie povedomia o právach dieťaťa v spoločnosti;

- spolupracuje so zahraničnými subjektmi a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv dieťaťa alebo ochrane práv dieťaťa;

- predkladá Národnej rade Slovenskej republiky každoročne správu o činnosti za predchádzajúci kalendárny rok. Súčasťou tejto správy sú najmä poznatky a návrhy a odporúčania na nápravu zistených nedostatkov, resp. mimoriadnu správu, ktorej súčasťou môže byť aj návrh, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi národnej rady.

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím

sa podľa ***zákona č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a o zmene a doplnení niektorých zákonov***

- podieľa na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím podporou a presadzovaním práv priznaných osobe so zdravotným postihnutím medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. (Každý má právo obrátiť sa na komisára pre osoby so zdravotným postihnutím vo veci porušovania práv osoby so zdravotným postihnutím alebo ohrozovania práv osoby so zdravotným postihnutím);

- posudzuje na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy dodržiavanie práv osoby so zdravotným postihnutím;

- monitoruje dodržiavanie práv osoby so zdravotným postihnutím najmä vykonávaním nezávislého zisťovania plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, a uskutočňovaním výskumov a prieskumov na sledovanie stavu a vývoja v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím;

- presadzuje záujmy osôb so zdravotným postihnutím v spoločnosti, spolupracuje s osobami so zdravotným postihnutím priamo alebo prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím, konzultuje s osobami so zdravotným postihnutím veci, ktoré sa ich týkajú, skúma názory osôb so zdravotným postihnutím a podporuje ich záujem o verejné otázky;

- podporuje zvyšovanie povedomia o právach osoby so zdravotným postihnutím v spoločnosti;

- spolupracuje so zahraničnými subjektmi a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv osoby so zdravotným postihnutím alebo ochrane práv osoby so zdravotným postihnutím;

- predkladá národnej rade každoročne do konca marca správu o činnosti za predchádzajúci kalendárny rok; resp. mimoriadnu správu, ktorej súčasťou môže byť aj návrh, aby bola prerokovaná na najbližšej schôdzi národnej rady.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

podľa zákona č. 308/1993 Z .z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva plní úlohy v oblasti ľudských práv a základných slobôd a na tento účel najmä:

- monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa osobitného zákona;

- zastupuje účastníka v konaní vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania;

- na požiadanie získava v určenej lehote informácie o dodržiavaní ľudských práv od súdov, prokuratúry, iných štátnych orgánov, orgány územnej samosprávy, orgánov záujmovej samosprávy a iných verejnoprávnych inštitúcií;

- môže o poskytnutie informácií o dodržiavaní ľudských práv požiadať aj mimovládne organizácie, ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv;

-financuje svoju činnosť z dotácií zo štátneho rozpočtu podľa medzinárodnej zmluvy.

Správa rada Slovenského národného strediska pre ľudské práva prerokúva Správu o stave dodržiavania ľudských práv v Slovenskej republike, ktorú predkladá výkonný riaditeľ Slovenského národného strediska pre ľudské práva a zodpovedá za jej vypracovanie.

Použité zdroje

1. Elektronický systém tvorby právnych predpisov (Slov-Lex) www.slov-lex.sk
2. www.nrsr.sk
3. www.vlada.gov.sk
4. www.snslp.sk
5. www.vop.gov.sk
6. www.komisarpredeti.sk
7. www.komisarprezdravotnepostihnutych.sk
8. www.gender.gov.sk
9. www.justice.gov.sk
10. www.employment.gov.sk
11. www.health.gov.sk
12. www.narodnostnemensiny.gov.sk
13. www.minv.sk

Bratislava 20. jún 2017